

ROBERT SCHÖTT m. fl., Kyrkolagen. En kortfattad kommentar, Norstedts Juridik, 1992, 315 s., GÖRAN GÖRANSSON, Svensk kyrkorätt. En översikt, Norstedts Juridik, 1993, 331 s., ESKIL HINN och ROBERT SCHÖTT, Kyrklig arbetsrätt. En kommentar, Norstedts Juridik, 1993, 173 s.

De senaste decennierna har för Svenska kyrkans del präglats av reformer av såväl organisatoriskt som annat slag. Här kan nämnas tillkomsten av Svenska kyrkans centralstyrelse, ändrad representation i Kyrkomötet, en ny stiftsorganisation liksom nyöversättningen av Nya testamentet, en ny psalmbok och nya gudstjänstordningar. En viktig del av reformarbetet är den nya kyrkolag som trädde i kraft den 1 januari 1993. Den ersatte 1686 års kyrkolag, vars bestämmelser visserligen till stor del redan fått ge rum för senare regleringar, samt ett stort antal andra författningar. Den nya kyrkolagen (1992:300), KyL, utgör med sina 47 kapitel och 719 paragrafer det största enskilda lagverket i modern svensk lagstiftningshistoria. I huvudsak är det fråga om en teknisk bearbetning av tidigare gällande regler i syfte att åstadkomma ett samlat systematiskt lagverk på kyrkans område.

Påpassligt har i anslutning till KyL:s ikraftträdande några av dem som medverkat vid tillkomsten av lagen påbörjat en kommentarserie till den moderna kyrkolagstiftningen. Författarna är f. d. departementsrådet och chefen för Civildepartementets kyrkoenhet Göran Göransson samt rådmännen Eskil Hinn och Robert Schött. Hinn var huvudsekreterare i Kyrkoförfattningsutredningen, vars slutbetänkande låg till grund för KyL, och Schött deltog som rättssakkunnig i arbetet med lagen. Författarna är således väl förtrogna med ämnet. Projektet stöds av Nämnden för förvaltningsrättsliga publikationer. Initiativet är så mycket mer välkommet som de tidigare standardverken på området sedan länge varit föråldrade i framställningarna av gällande rätt.

Den första boken i serien, "Kyrkolagen. En kortfattad kommentar", vänder sig särskilt till de förtroendevalda och anställda i pastorat och samfälligheter som har behov av att på ett lättillgängligt sätt ha de gällande reglerna för Svenska kyrkan samlade. Boken är indelad i tre delar. I den första delen ges en bakgrund med bl. a. en kort kyrkohistorisk översikt och en redogörelse för KyL:s tillkomst. Den andra delen som är bokens tyngdpunkt utgör en kommentar till KyL medan den tredje delen innehåller kommentarer till ett par tillhörande lagar. I en bilagedel redovisas ytterligare ett antal författningar av intresse i sammanhanget. Kommentardelarna är utformade så att för varje avdelning och för flertalet kapitel i KyL ges en kortfattad introduktion till innehållet. Därefter följer den fullständiga lagtexten som alltså i stor utsträckning får tala för sig själv. Det hindrar inte att boken fyller sin uppgift som vägvisare in i det omfattande regelverket.

Av ett helt annat slag är den andra boken i serien, "Svensk kyrkorätt. En översikt", som författats av Göransson ensam. Enligt förlagstexten är verket avsett i första hand som lärobok för de jurister och blivande präster som önskar fördjupa sina kunskaper i kyrkorätten. Boken är dock förtjänt av en vidare användning än så. Det vore t. ex. önskvärt att kyrkans förtroendevalda lekmän, åtminstone ledamöter av domkapitel, stiftssty-

relser och kyrkoråd, studerade denna förträffliga framställning. Här ges en lättfattlig, välskriven och såvitt anmälaren kunnat finna — med något enstaka undantag — korrekt redogörelse för det mesta som man behöver veta i detta ganska komplicerade ämne.

Dispositionen följer inte helt KyL:s utan författaren har tagit ett eget och mycket användarvänligt grepp om hela det väldiga stoff som han presenterar. Framställningen är koncentrerad och någon gång skulle man önska att författaren ytterligare delade med sig av sina djupa kunskaper. Det hade exempelvis varit intressant med en mer inträngande analys av frågor rörande den kyrkokommunala kompetensen liksom något om huruvida en präst av samvetsskäl undantagsvis har rätt att vägra förrätta dop. Å andra sidan innehåller boken förutom redogörelser för innehållet i KyL och anslutande författningar utblickar av historiskt och annat slag. Dessa, t. ex. om almanackans namnlängd och om övertaliga kyrkor, ligger måhända i utkanten av ämnet men livrar upp framställningen. Boken kommer otvivelaktigt att under lång tid utgöra ett standardverk på området.

Den tredje boken i serien, "Kyrklig arbetsrätt. En kommentar", har författats av Hinn och Schött. I boken behandlas de särskilda arbetsrättsliga regler som rör biskopar, präster och kyrkomusiker, dvs. huvudsakligen åttonde och nionde avdelningarna i KyL jämte övergångsbestämmelser, förordningen (1992:997) om biskops- och prästtjänster och förordningen (1989:89) om tjänstebostäder för biskopar och präster. De allmänna arbetsrättsliga bestämmelser som gäller för flertalet av Svenska kyrkans anställda, t. ex. diakoner/diakonissor, församlingsassistenter, administrativ personal och kyrkogårdsarbetare, ges ett obetydligt utrymme. För denna personal gäller i stort sett samma regler som för andra kommunalt anställda. Inte heller behandlar boken regler i kollektivavtal.

Boken ger inte särskilt mycket utöver vad som kan inhämtas i de båda tidigare behandlade böckerna. I åtskilliga fall består kommentaren endast i angivandet av var motsvarande bestämmelse fanns i tidigare lagstiftning och ett upprepande av författningstexten. I fråga om bestämmelser som reglerar förhållanden för biskopar och präster på samma sätt som för övriga statstjänstemän ges i allmänhet inga mer utförliga kommentarer. Författarna tycks vidare förutsätta att läsaren har tillgång till Arbetsdomstolens avgöranden från de senaste 15–20 åren. Det hade varit av värde om rättsfall ibland refererats och inte åberopats endast genom en hänvisning till en domsamling. Jag saknar också åtminstone ett omnämnande av rättsfallet om en prästs skiljande från anställningen till följd av dop inom annat samfund, även om Regeringsrättens befattning med målet inskränkte sig till prövning av frågan om Svenska kyrkans centralstyrelses talerätt mot Kammarrättens dom (se RÅ 1986 ref. 35). Det må i sammanhanget nämnas att Arbetsdomstolen (efter bokens utgivning) prövat frågan om avskedande av en präst som gjort sig skyldig till upprepad misshandel av sin tonåriga dotter (Arbetsdomstolens dom den 30 mars 1994, nr 52/94).

Boken synes att döma av de språkliga inadvartenser och slarvfel som förekommer ha tillkommit under viss tidspress.

Det sagda hindrar inte att kommentaren säkert kommer att utgöra ett flitigt utnyttjat redskap för dem som har att handlägga ärenden med anknytning till den delvis ganska knepiga kyrkliga arbetsrätten.

Ytterligare delar i kommentarserien planeras vilka avses behandla den kyrkokommunala organisationen och verksamheten, den kyrkliga egendomen och den nya kyrkoordning som Kyrkomötet väntas besluta om.

Slutligen skall erinras om att det kyrkliga förändringsarbetet är långt ifrån avslutat. Kyrkomötet har nyligen fattat beslut om ändrade regler för medlemskap och Kyrkoberedningens slutbetänkande "Staten och trosamfundet" med förslag till hur de ekonomiska och rättsliga relationerna mellan staten och Svenska kyrkan skall se ut i framtiden är föremål för remissförfarande. Nya upplagor av de anmälda böckerna kan således förutses.

Fredrik von Arnold

